

**MALMÖ
UNIVERSITET**

BARNDOM-UTBILDNING-SA

MHÄLLE

Examensarbete i fördjupningsämnet högläsning

15 högskolepoäng, grundnivå

“Jag vill att högläsning sker oftare än vad
det gör här”

Förskollärare om högläsning som språkutveckling för barn

“I’d like reading aloud to occur more often here”

Preschool teachers about reading aloud as a language development for children

Jaqline Ohlin Ahtela
Isabelle Bengtsson HERNEDAHL

Förskollärarexamen 210hp

2024-11-05

Examinator: Hélène Ohlsson

Handledare: Susanne Waldén

Förord

Vi vill börja med att tacka varandra för gott samarbete under denna period. Redan tidigt i vår utbildning tittade vi på varandra och sa “vi måste skriva examensarbetet tillsammans” och nu är vi här. Vi har gemensamt suttit tillsammans och skrivit hela arbetet. Vi ville inte dela upp texten utan kände oss bekväma med att skriva allting tillsammans så att vi båda kunde stå för allt vi skrivit i arbetet.

Vi vill tacka alla lärare och bibliotekarier som varit inblandade i examensarbetet, utan era föreläsningar, riktlinjer och hjälpande ord hade vårt arbete inte varit vad det är idag.

Vi vill tacka de tre förskolorna vi fick besöka och alla barnen som lät oss komma in i deras barngrupper och observera deras högläsning. Förskollärarna som tog sig tid att sätta sig ner med oss för att genomföra en intervju efter varje högläsning, vi vet att det inte är det lättaste att gå ifrån barngruppen hur som helst på en förskola så vi uppskattar det verkligen.

Vi vill tacka våra arbetskollegor, vänner och familj som vecka efter vecka fått höra oss tjata om vårt examensarbete, hur mycket vi gjort och hur långt vi har kvar. Vi kan inte ha varit lätta att ha med att göra under denna period, men vi uppskattar att ni orkade lyssna på oss ändå.

Vi vill tacka Isabelles morbror Martin och Jaqlines kusin Johanna som ställde upp när vi i panik hörde av oss dagen innan vår inlämning och frågade om de kunde korrekturläsa vårt arbete.

Avslutningsvis vill vi tacka vår handledare Susanne Waldén för handledningen vi fått. Våra förhoppningar mellan handledningarna har varit höga och låga, därför vill vi dela med oss av vad Susanne inledde vår första handledning med:

“Man pendlar mellan hopp och förtvivlan”

Nyckelord: högläsning, språkutveckling, barnböcker, digitala läromedel, flerspråkighet

Sammanfattning

I detta arbete kommer vi att genomföra en studie av högläsningen som verktyg för språkutveckling i förskolan. Vi har besökt tre förskolor i tre olika kommuner där vi observerat tre barngrupper när de har högläsning. Efter observationerna har vi suttit tillsammans med barngruppens förskollärare och genomfört en intervju, för att få en fördjupad förståelse av förskollärarnas uppfattning om högläsningen som verktyg för språkutveckling. Några olika aspekter vi tittar närmare på under högläsningen är val av metod, sker högläsningen med fysiska barnböcker eller digitala läromedel? Vi tittar även på antalet barn i barngruppen, deras ålder samt modersmål för att få en uppfattning om metodval har anpassats efter barngruppens förutsättningar eller om den anpassats utifrån vad som känns mest bekvämt.

Utifrån detta kommer vi med hjälp av den sociokulturella teorin samt variationsteorin kombinerat med tidigare forskning kring högläsning, språkutveckling, flerspråkighet och digitalisering att analysera de olika observationerna och intervjuerna för att komma fram till just, hur högläsning används som verktyg i förskolan.

Våra slutsatser efter denna studie är att högläsning sker dagligen på alla tre förskolor vi besökt, men med olika utformningar. Det är olika syfte bakom högläsningen men alla vi intervjuade är överens om att högläsning har en funktion och ett syfte som är viktigt för barns utvecklande språkförståelse. Det ser olika ut beroende på hur barngruppen är utformad, hur barnens dagsform är, hur personalgruppen ser ut och var fokuset hamnar. Däremot är slutsatsen att alla förskolor högläser för barnen och ser hur högläsningen hjälper barnens språkliga utveckling.

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	4
1. Inledning	5
1.1 Syfte och frågeställningar.....	6
2. Tidigare forskning	7
2.1 Högläsning, språkutveckling och flerspråkighet.....	7
2.1.2 Digitalisering.....	9
3. Teori	11
3.1 Den sociokulturella teorin.....	11
3.1.2 Variationsteorin.....	13
3.0 Metod och material	15
3.1 Tillvägagångssätt.....	15
3.1.2 Etik.....	16
4.0 Resultat och analys	17
4.1 Hur arbetar förskolläraren med högläsning?.....	17
4.2 Hur ser förskollärare på högläsning som metod för språkutveckling?.....	21
4.3 Högläsning med digitalisering som verktyg.....	24
4.4 Var sker språkutvecklingen?.....	26
4.5 Vilken funktion har högläsningen på olika förskolor?.....	27
5.0 Diskussion	30
5.0.1 Syfte och frågeställningar.....	30
5.2 Hur förskollärare arbetar med högläsning.....	30
5.3 Hur förskollärare ser på högläsning som metod för språkutveckling.....	32
5.4 Vilken funktion högläsningen har på olika förskolor.....	34
5.5 Metoddiskussion.....	35
5.6 Vidare forskning.....	36
5.7 Slutsats.....	36
Referenser	38

1. Inledning

När läroplanen för förskola reviderades 2018 (Skolverket, 2018, s. 4) tillkom det för första gången i förskolans uppdrag att erbjuda barnen en stimulerande miljö med förutsättningar att utveckla barns språk genom att lyssna till högläsning. Det saknas däremot fortfarande kunskap om hur pedagoger ska göra detta på ett meningsfullt sätt för alla former av språkutveckling. Det fattas forskning inom ämnet efter de förändrade och uppdaterade villkoren, hur det bör resoneras angående högläsning som ett lärandemoment för att kunna utveckla barn med endast svenska som talade språk. Barn som inkluderas i detta är barn med svenska som andraspråk, barn som inte behärskar det svenska språket alls och barn som ännu inte besitter eller inte av olika skäl kan använda tal för att uttrycka sig. Läroplanen menar att högläsning ska ske i syfte att utveckla barns språkförmåga, ändå upplever pedagoger att det är svårt att utmana barn under samtal i samband med högläsning. För att kunna möta målen i Skolverket, om att alla barn har rätt att utveckla sitt språk genom högläsning, behövs därför en förändring i förskollärares syn på högläsning. Att prioritera rätt när det gäller högläsningen i utbildningssyfte istället för vara en utfyllnadsaktivitet när tillfället öppnas för det (Skolverket, 2018, s. 4).

Ser vi till läroplanen, tillkom 2018 ett ökat krav på att förskolebarn ska ges förutsättningar att adekvat kunna utveckla sin digitala kompetens (Skolverket, 2018, s. 9). Detta i sin tur kräver ett ökat ansvar hos förskolläraren om ökad kunskap inom digitalisering för att de i sin tur ska kunna ge barn utbildning inom området. Den ökade digitaliseringen påverkar alla aspekter av samhället, även de allra yngsta barnen.

Under vår tid som förskollärarstudenter har vi tillbringat tid ute på verksamhetsförlagda utbildningsplatser. Det vi båda noterat och lagt intresse för är högläsning i förskolan. Vi anser att det är ett viktigt tillfälle för språkutveckling hos barn, framför allt flerspråkiga barn. Det vi också märkt i samband med detta är att högläsningen ofta sker i olika syften beroende på om högläsning ses som disciplinärt. I förskolan innebär det att ett lugnt moment inte ska störas vid till exempel vila eller i ett utbildningstillfälle, där läsningen står i fokus tillsammans med diskussion om boken (Skolverket, 2024). I Läroplanen för förskolan (Skolverket, 2018, s. 4) står det, "Barnen ska erbjudas en stimulerande miljö där de får förutsättningar att utveckla sitt språk

genom att lyssna till högläsning och samtala om litteratur och andra texter.” Vi har därför valt att vidare undersöka hur pedagoger arbetar med språkutveckling i förskolan vid högläsningstillfällen. Vi anser att högläsningen borde ses som ett utbildningstillfälle för barnen utifrån läroplanen, men att den i de flesta fall sker i ett disciplinärt syfte istället för i ett utbildningssyfte. Vår erfarenhet är att högläsning sker i samband med att pedagoger ska samla sin barngrupp eller vid vila. Vi vill därför undersöka om det ser olika ut på andra förskolor eller om vi upplever samma upplägg även där.

Alatalo och Westlund (2021, s. 415) beskriver högläsning på förskolor som ett perfekt tillfälle för barn att lära sig och utvecklas utifrån egna upplevelser och förståelse av böckernas innehåll, men även i samspel med andra barn och pedagogers individuella uppfattningar. På så sätt blir det ett samspel i högläsningen som får barn att lättare ta in och förstå sin omvärld.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur pedagoger ser på och arbetar med högläsning som medel för barns språkutveckling.

För att synliggöra detta ställde vi följande frågor:

1. Hur arbetar förskolläraren med högläsning?
2. Hur ser förskollärare på högläsning som metod för språkutveckling?
3. Vilken funktion har högläsningen på olika förskolor?

2. Tidigare forskning

Vi har lagt fokus på att hitta forskning relaterat till högläsning, språkutveckling och flerspråkighet eftersom detta är relevanta begrepp att använda och utforska under vår studie. Vår studie baseras på högläsning och vi vill se närmare på språkutvecklingen som sker under högläsningen. I samband med språkutveckling vill vi också belysa att flerspråkighet är en faktor som utifrån vad tidigare forskning säger, kanske är en påverkande faktor av hur väl språkutvecklingen sker i högläsningen.

Hemsidor vi använt oss av när vi sökte efter tidigare forskning är: *Libsearch*, *Swepub*, *Google Scholar* och *nordisk barnehageforskning*. Vi utgick från bland annat sökorden: *preschool*, *kindergarten*, *read alouds*, *digitalization*, *children's books*, *förskola* och *flerspråkighet* när vi hittade de artiklar och avhandlingar vi valt att använda oss av.

2.1 Högläsning, språkutveckling och flerspråkighet

Tarja Alatalo och Barbro Westlund utförde studien “Preschool teachers’ perceptions about read-alouds as a means to support children’s early literacy and language development (2021)” som handlar om svenska förskollärares tankar och uppfattningar om högläsning som stöd för barns språkutveckling, de menar att en välfungerande högläsning består inte bara av att en pedagog läser en bok för barn. Det måste finnas engagemang från båda håll, öppna diskussioner om bokens innehåll för att barnen ska kunna få en förståelse för böckernas innehåll och ta det till sig (Alatalo & Westlund, 2021, s. 418).

Alla pedagoger prioriterar inte högläsning som utveckling för barns språkförmåga. En av anledningarna är att de anser att det endast är barn med annat modersmål än svenska som utvecklar sitt vokabulär genom högläsning av böcker. I allmänhet känner pedagoger en osäkerhet i hur stor nytta högläsning har för barns inläring. En annan anledning till att pedagoger inte prioriterar högläsning är för att det anses svårt att strukturera och få ihop på ett sätt med resultat som pedagogerna hoppas på (Alatalo & Westlund, 2021, s. 431). Maria Fredriksson och Elisabet Lindgren Eneflo skriver i sin studie “ «Man blir lite osäker på om man gör rätt» – En studie om pedagogers arbete med flerspråkighet i förskolan” (2019) om hur pedagoger i förskolan ser på

arbetet med barns modersmål. De lyfter fram hur flerspråkighet är en tillgång för en betydelsefull förståelse för barns möjlighet att utveckla sitt språk. Fredrikson och Lindgren Eneflo (2019, s.2) beskriver hur målet i läroplanen angående barns rätt att utveckla sitt modersmål tolkas på många sätt beroende på verksamhet. Alla språk får inte lika mycket plats i förskolan, därför är likvärdigheten mellan alla barns möjlighet att utveckla sitt modersmål ojämnt fördelad. Vilket leder till att många barn med annat modersmål än svenska inte ges förutsättningarna för att utveckla sitt språk tillräckligt och därmed blir begränsade i språkutvecklingen.

Cecilia Lindström, Niklas Pramling och Maria Simonsson skriver i sin studie "Professionell högläsning i förskolan: förskollärares resonemang om en samtida didaktisering" (2024) där de utifrån ett sociokulturellt perspektiv diskuterar högläsningens nya krav i förskolan efter revideringen av läroplanen och hur det blivit ett nytt uppdrag för pedagoger i förskolan att behärska. Det har blivit en norm i svenska förskolor att högläsning sker i samband med samlingar eller i syfte att lugna ner barnen för att sedan gå vidare till en annan aktivitet, till exempel matsituation eller utevistelse. Därmed försvinner läroplanens reviderade syfte med språkutveckling och utmanande diskussioner för att ge barnen potential att utvecklas i samband med högläsning. Detta på grund av att pedagoger upplever att de inte har verktygen och kunskapen att få ut så mycket som möjligt av högläsningen som ett lärandemoment (Lindström, Pramling & Simonsson, 2024, s. 144-145).

Internationellt sett, ses högläsning inte som en didaktisk funktion för inläring. Det har istället använts främst i underhållande och socialt syfte, men även i disciplinära syften, exempelvis på samlingar. I Sverige sker högläsning oftast i mindre barngrupper istället för hela barngrupper. I de allra flesta fall är det pedagoger som läser för barnen istället för att pedagoger läser med barnen (Alatalo & Westlund, 2021, s. 414).

Vidare visar Lindström, Pramling & Simonsson att barn som börjar förskoleklass och har erbjudits stor mängd högläsning på förskolan, har goda förutsättningar och en positiv inverkan på deras långsiktiga språk och läsutveckling. Detta för att deras fortsatta skolgång ska gå så bra som möjligt. För att högläsning och samtal i samband med högläsning ska kunna erbjuda en så stor språkutveckling för barn som möjligt måste det ske systematiskt, målmedvetet och med ett

tydligt syfte. Genom att interagera med högläsning i meningsfull lek och lärandekontexter, hjälper pedagoger barn att utveckla sin språkliga förmåga mer än om de endast högläser för barnen och sedan inte tar det vidare (Lindström, Pramling & Simonsson, 2024, s. 144).

2.1.2 Digitalisering

Eftersom digitaliseringen blir en större del av förskolans upplägg och allt fler barngrupper genomför högläsning med hjälp av digitala läromedel, har vi intresserat oss för att se på vad tidigare forskning säger om digitalisering i förskolor.

Monica Grape skrev doktorsavhandlingen “Pröva och pröva igen”: Professionellt lärande och agens när förskollärare utforskar digitalisering och lek i undervisningen” (2023) med fokus på förskolläraren syn av digitalisering i förskolan och hur det kan användas som ett verktyg i bland annat lek. Hur digitalisering ska användas i förskolan ses som ett stort utvecklingsområde för att få fram hur digitala läromedel kan stödja barns lärande. Det ses som ett sätt för barn att utveckla lärandemål som redan finns och bearbetas på förskolan, fast digitalt för ökad förståelse (Grape, 2023, s. 8).

Carina Hermansson och Christina Olin-Scheller skrev tillsammans artikeln “Across Textual Landscapes: The Role of Affect During Digital Reading Encounters” (2022) där de undersökte övergången mellan pappersböcker och digitala böcker och vilken effekt digitala böcker fick i undervisningen. De kom fram till att det behövs fortsatt forskning om hur barn uppfattar skillnaden på fysiska barnböcker och digitala barnböcker. Forskningen som finns i nuläget är vuxnas uppfattning om hur det kommer underlätta inläringen hos barnen, men den digitala övergången är i ett så pass tidigt stadium att det ännu inte finns mycket underlag för hur barnen uppfattar skillnaden. Det behövs konkret forskning på hur och om inläringen för barn skiljer sig beroende på om man använder fysiska böcker eller digitala böcker (Hermansson & Olin-Scheller, 2022, s. 2). Monica McGlynn-Stewart, Shelley Murphy, Ivorie Pinto, Emma Mogyorodi och Thien Nguyen skrev den kanadensiska artikeln “ Technology supported early literacy learning in a multilingual community preschool” (2018) där de undersökte de spridda uppfattningarna kring barns användande av digitala verktyg. Tidigare syn på digitalisering i hemmen har varit att barn använder elektronik alldeles för mycket och vårdnadshavare har blivit

hänvisade att införa skärmtid för att barnen inte ska sitta för mycket framför tv, dator, mobiler eller plattor. Anledningen till detta är att det funnits en underliggande tanke om att barnen spenderar för mycket tid sittande med olika digitala hemsidor, istället för att röra på sig och skapa sociala relationer ute i samhället. Senare forskning visar att det har motsatt effekt. Att barn sitter och exempelvis spelar spel online har visats öka deras uppfattning om problemlösning och ökad förståelse för att hantera olika former av situationer. Utöver det har det även visats användbart för att utöka sin förståelse för språkbruk och sociala relationer, då barnen utöver spel och andra sidor online kan hålla kontakt med varandra genom att prata eller chatta (McGlynn-Stewart, Murphy, Pinto, Mogyorodi & Nguyen, 2018, s. 693).

3. Teori

För att ge analysen ett större djup har vi valt att utgå från två teorier med tydlig relevans för undersökningen av högläsning i förskolan. Genom att använda oss av två teorier tänker vi att vi kan analysera vårt arbete på en djupare nivå och från flera olika synvinklar.

3.1 Den sociokulturella teorin

Högläsningen kan ses som en både språkutvecklande och social aktivitet. På så sätt aktualiseras den sociokulturella teorin. Därför tänker vi knyta vår undersökning till Vygotskij's sociokulturella teori för att vidare fördjupa vår förståelse för ämnet. Den ryske psykologen och pedagogen Lev Vygotskij ses som företrädare för det sociokulturella perspektivet. Han utgår från att psykologiska fenomen och processer enbart kan uppfattas och förstås i sina historiska och sociala sammanhang. Sambandet som finns mellan tänkandet och språket utvecklas och etableras under tiden barnet utvecklas (Vygotskij, 2001, s. 9). Vygotskij beskriver att ett barns tankesätt är unikt på så sätt att det är sammanvävt som på två olika vävstolar. En vävstol är en anordning som används i syfte att tillverka tyger genom att binda ihop trådar och på så vis menar Vygotskij att barns tankar vävs samman för att bilda alla barns unika tankesätt. Den ena väver med ett subjektivt sätt med önskan och med en oberäknelig tanke. Det är också den delen som anses vara viktig för att barnet ska kunna fungera. Den andra vävstolen använder sig av logiskt tänkande som avgörs av de sociala kontakterna med andra människor som finns när det handlar om det individuella barnet.

Vygotskij ser samverkan mellan olika individer vid inläring som lika viktig som individuell inläring och kunskapsinsamling. Den individuella utvecklingen kan ses som en spiral, där barn på en nivå kan lära sig och samarbeta med andra i sociala sammanhang. När barn befinner sig i sociala interaktioner får de nya insikter, vilket gör att de utvecklas och kan fortsätta att lära sig i samband med andra i framtida sociala interaktioner som i till exempel lek. I leken behövs kunskap om kommunikation för att den ska fungera. Ofta är det individen som bäst kan tala för sig som får den ledande rollen i leken (Williams, Sheridan, Pramling, Samuelsson, 2000, s. 28).

Psykologen Jean Piaget anser att utvecklingen av barns logiska tänkande innebär att barnens utveckling i delar av hjärnan blir en tudelad uppfattning om verkligheten, alltså två olika

vävstolar och två olika material. Denna sammansättning gör det möjligt för barnet att reflektera över båda delar som är sammanvävda med varandra (Vygotskij, 1987, s. 83). De två materialen kan beskrivas som att språkutvecklingen börjar med en social kontakt och går vidare till att vara ett egocentriskt språk, som i sin tur är språket vi använder när vi tänker (Vygotskij, 1978, s. 24).

Vygotskij skriver att medvetandet är dynamiskt och föränderligt och kan ses som en spegel till den omgivande kulturen när det kommer till både form och innehåll. Han skapade en synvinkel där han såg kunskapsprocessen som en mediering, att kunskap förs vidare genom verktyg. Språk ses som ett verktyg inom den sociokulturella teorin. Människan producerar tecken eller redskap för att kunna förstå, tolka och framställa sin föreställningsvärld, det betyder att människan lär sig att se och förstå sina egna och andras perspektiv (Vygotskij, 2001, s. 7).

Bråten (1998, s. 22) skriver om Vygotskij och hans syn på barns talspråk som ett kommunikationsmedel, från ett tidigt kommunikativt tal till ett senare inre tal. Övergången som skedde mellan dessa faser kallade han för egocentriskt. Egocentriskt tal är en monolog som i sin tur innebar att tänka högt, det har en stor betydelse för barns problemlösning i förskoleålder. Det egocentriska talet ger barnet en tro på att andra förstår språket de använder. Efter hand blir det egocentriska talet, till ett internaliserat, inre tal som är väsentlig i det språkliga tänkande som de flesta äldre barn och vuxna använder sig av. Det kan ses som en del av ett tankeredskap som hjälper till med problemlösning och en förmåga att sammanfatta tidigare erfarenheter och kan ses som ett inre utkast för en persons uttryckssätt. Tankandet förverkligas därmed i takt med det inre talets ordbetydelser.

Det egocentriska talet har en oerhört viktig roll när det kommer till barnets handlingar och det innefattar kunskap om att talet går från inre till yttre och att med hjälp av det kunna orientera sig och tänka högt (Vygotskij, 2001, s. 10-11). Språket har en primär funktion som är kommunikation och används för att kunna ha en social samvaro (Vygotskij, 2001, s. 13). Vygotskij har några huvudbegrepp när det kommer till kunskapsprocessen, som är *dialog* som sker i socialt samspel och *mening*. Inläring är en social process som gör att barn blir delaktiga i den gemensamma kulturen, det resulterar i att kultur är socialt. En dialog mellan ett barn och en vuxen kan ses som speglade när barn ser de vuxnas erfarenheter och tänkande, detta genom att

språkbruket och ordvalen inte är identiska till det barnet hade använt sig av. I detta utmanas och utvecklas barnets närmaste utvecklingszon (Vygotskij, 2001, s. 16).

Bindande till den sociokulturella teorin är den proximala utvecklingszonen som beskrivs som en byggställning, där barnet når upp till första kunskapsnivån för att de besitter den kunskap som krävs. Däremot har de inte kunskapen som krävs för att ta sig till nästa nivå av byggställningen utan behöver där en hjälpande hand från någon som har kunskapen, i detta fall förskolläraren. Den sista nivån på byggställningen kan enbart nås när individen har införskaffat sig kunskap och förståelse från tidigare nivå (Invigos, 2022).

Ett annat begrepp är mediering som beskriver processen mellan individers handlande och tänkande. Artefakter har möjlighet att aktivera eller driva tanken framåt. Det beskrivs som mediering genom artefakt (Jakobsson, 2012, s. 154). Med artefakter menar vi i denna studie böcker och rekvisita som används i samband med högläsningen.

Språket är en historisk produkt och är unikt just för att det är både ett socialt kommunikationsmedel och ett mentalt redskap på en individnivå. Språkutveckling ändrar barns möjlighet att planera och styra sitt beteende. Språkutvecklingens utveckling skapar möjlighet för människor att ta åt sig kultur och att överföra det till nästa generation (Bråten, 1998, s. 123-124).

3.1.2 Variationsteorin

Genom att använda variationsteorin kan vi se på högläsning på flera olika sätt med hjälp av de olika metoderna som används inom variationsteorin. Det innebär att det finns en del som står fast som i detta fall är högläsningen, medan utförandet och processen kan se olika ut beroende på barngruppens utformning som därför blir varierad.

Variationsteorin är introducerad och utvecklad av Ference Marton som gjort sina upptäckter i ämnet genom resor över hela världen tillsammans med de praktiska kunskaperna han sedan tidigare har inom det berörda området. Ference Marton, professor vid utbildning på Göteborgs universitet och Honorary Professor på universitetet i Hong Kong, är känd internationellt för att ha introducerat bemötandet till kunskap som ligger på djupet och kunskap som är på ytan. Han

har utvecklat en teori för lärande som metod för att söka efter hur utbildning sker och för att ha skapat variationsteorin.

En viktig del för att hitta och uppleva en viss aspekt av ett lärandeobjekt är att den som lär sig har möjlighet och tillgång till att se olika dimensioner av variation. Detta kan hända av en slump eller med hjälp av till exempel en lärare (Marton, 2014, s. 128). Piaget har observerat att barn har introducerat flera olika variationer på särskilda dimensioner av deras handlingar. Barn undersöker hur olika variationer i en handling utspelar sig i relation till hur det utspelar sig i en annan handling. Detta är ett exempel på hur barn testat sig fram till hur resultatet blir genom att prova olika sätt i en situation (Marton, 2014, s. 129). När barn är med andra barn eller med vuxna producerar de variationsmönster tillsammans, vilket i sin tur kan leda till att det skapas nödvändiga förutsättningar för lärandet (Marton, 2014, s. 133).

I variationsteorin är lärandeobjektet centralt, med andra ord den kunskap som förväntas att utvecklas hos de som lär sig, förståelsen som skapas och genomförandet av processen. Ett lärandeobjekt är kopplat till läroplan i ämnet men avviker sig till viss del från lärandemål. Lärandemål är vad barnen behöver kunna över tid och lärandeobjekt är vad barnen behöver lära sig i stunden för att kunna ta sig vidare i sin kunskap. Inom lärandeobjekt finns det tre olika delar; det intentionella lärandeobjektet som innefattar elevers förståelse och innehållet, det iscensatta lärandeobjektet som innefattar genomförandet och de erfarna lärandeobjektet som innefattar det som eleverna utvecklat gällande kunskap och förmåga (Holmqvist Olander, 2022, s. 1-2).

3.0 Metod och material

Vi har valt att genomföra en kvalitativ studie med tre observationer av barngrupper och tre intervjuer med förskollärare som varit delaktiga i det vi observerat. Johan Alvehus (2019, s. 20-22) menar att kvalitativa metoder intresserar sig för mer än enbart statistiskt verifierbara samband, intresse finns även för meningar och innebörder men också för samband. Kvalitativ forskning är lika med tolkande forskning. Syftet med tolkning av kvalitativ data är inte i första hand att få klara svar, snarare att bredda den generella kunskapen om ett visst fenomen. Genom våra observationer och intervjuer har vi givits möjlighet att tolka och fördjupa vår förståelse för pedagogers arbete med högläsning.

3.1 Tillvägagångssätt

Vi har besökt tre förskolor och observerat en barngrupp per förskola i olika åldrar under deras högläsning. Vi tittade på hur förskollärare interagerar med barnen. Hur de använder och förmedlar språket i böckerna till barnen. Om barnen aktivt deltar i högläsningen och om det sker någon diskussion om bokens innehåll och handling efter högläsningen. Vi gjorde enskilda fördjupande intervjuer med förskolläraren som hållit i högläsningen. Detta för att få svar på frågor vi ställt oss i förväg, men även de nya frågorna som uppkommit under observationen. Intervjuerna har vi spelat in med hjälp av zoom och därefter transkriberat och aidentifierat. Vi kommer därför kalla de tre förskollärarna för förskollärare 1, förskollärare 2 och förskollärare 3, när vi vidare hänvisar till de olika observationerna och intervjuerna i detta arbete.

Tanken bakom att observera och intervjua tre förskollärare var att vi ville besöka förskolor i olika kommuner och för att ha möjlighet att observera olika åldrar på barnen i barngrupperna. Den inledande kontakten skedde via mail, antingen med förskollärarna själva eller med deras områdeschef. Vi valde att maila ut kort information om vad vår studie skulle handla om och när vi fick svar på det första mailen med att de ville delta skickade vi ut nya mail med samtyckesblankett (se bilaga) i god tid så de hann läsa igenom det innan vi kom dit för att observera och intervjua. Genom att de godkände det som stod i samtyckesblanketten gick vi vidare med att bestämma tid och dag för observationer och intervjuer.

Under första observationen deltog en förskollärare och sex barn som alla var fem år gamla. Observationen pågick i tjugo minuter och efterföljande intervju varade i trettio minuter. Under andra observationen deltog en förskollärare, sex barn som var mellan ett och två år, några av dessa barn var under sin inskolningsperiod. Observationen pågick i tjugo minuter och efterföljande intervju varade i fyrtio minuter. Under tredje observationen deltog en förskollärare, 20 barn som alla var fem år gamla. Observationen pågick i trettio minuter och efterföljande intervju pågick i trettio minuter.

3.1.2 Etik

Gällande forskningsetik handlar det i det stora drag om att lyckas hitta den fina balansen som finns mellan olika lagliga intressen. Något som kan väcka intresse inom forskningen är hur hanteringen av integritetsskyddande går till. Forskningsetik är inte någonting statiskt, det vetenskapliga landskapet förändras med tiden. Med ny forskning och teknisk utveckling, förändras också forskningsetiken. Vidare finns en god forskningssed som innebär att forskaren har ett ansvar att förhålla sig till de forskningsetiska ramverken och att följa lagar och normer. Avvikelse som sker från en god forskningssed kan innebära otydliga resultat som i sin tur kan leda till skada på människor, djur och miljö.

Genom att följa god forskningssed har vi haft respekt för de vi observerat genom att anonymisera när vi transkriberat. Vi har inte använt namn eller andra personuppgifter som skulle kunna visa vem personerna är i våra observationer och intervjuer. Vi skickade ut en samtyckesblankett där intervjupersonerna hade god tid på sig att läsa igenom och ta ställning, genom att godkänna att de förstår och vill fortsätta vara delaktiga. Vi har också i början av alla tre intervjuer försäkrat oss om att intervjupersonerna vet att det kommer att spelas in och sparas på en server under en period för att säkerställa att filerna inte kan ses av fler än oss som gör studien och kursledaren (Vetenskapsrådet, 2024).

4.0 Resultat och analys

Vi kommer i detta avsnitt att utgå från våra tre frågeställningar och analysera dem utifrån våra tre olika observationer och intervjuer för att kunna besvara frågeställningarna. Studien är helt anonym, vi kommer därför att skilja på de olika observationerna och intervjuerna genom att benämna de tre olika barngrupperna och förskollärarna med nummer. Förskollärare 1 ansvarade för barngrupp 1, förskollärare 2 ansvarade för barngrupp 2 och förskollärare 3 ansvarade för barngrupp 3.

4.1 Hur arbetar förskolläraren med högläsning?

Barngrupp 1 bestod av sex barn, samtliga fem år gamla. Vid högläsningen befann sig förskollärare 1 med barnen i ett avdelningsrum som de brukar befinna sig i och högläsningen skedde under förmiddagen. Rummet hade bord och stolar för barnen att sitta och leka, skapa och umgås vid, där fanns många olika sorters material att skapa med, leksaker och böcker. Allt befann sig på barnens nivå och var lättillgängligt att plocka fram utifrån intresse. När högläsningen ska börja samlas barnen sittandes på kuddar runt en matta på golvet. Förskollärare 1 plockar fram en bilderbok de ska läsa samt en liten resväska med rekvisita som kommer användas under högläsningen. I boken packar huvudkaraktären en resväska full med saker, barnen får hjälp till att packa ner samma saker i en resväska medan de läser. Förskolläraren visar tydligt genom både text och bild vilka föremål som ska packas i väskan, barnen lyssnar uppmärksamt och upprepar namnen på de föremål som packas ner. När berättelsen är slut frågar förskolläraren barnen vad de kommer ihåg av boken samt vilka föremål som nu befinner sig i resväskan. Barnen turas om att säga de föremål de kommer ihåg men de visar en osäkerhet genom att tveka när de behöver komma ihåg föremålen själva. Det leder till att förskolläraren försöker leda barnen till rätt svar genom att påbörja de olika föremålen namn och låta barnen avsluta namnen tillsammans med hjälp av varandra (20240919).

I denna observation blir det tydligt för oss att den sociokulturella teorin syns genom att det är en lärare som läser boken och interagerar med barnen. Genom att försöka få dem att följa med i bokens händelseförlopp och spegla det förskolläraren säger genom att uppmuntra barnen att säga orden som bilderna visar i boken. Det är läraren som håller i lärandet och barnet som

förhoppningsvis ska spegla det läraren gör för att samla in kunskap (Vygotskij, 2001, s. 16). Barnen är märkbart engagerade i det förskolläraren säger och visar, genom att fylla i luckor när förskolläraren blir tyst mitt i en mening. Här befinner sig barnen i den proximala utvecklingszonen (Invigos, 2022). Det används olika verktyg under lässtunden som i detta fall är bokens tillhörande rekvisita såsom en nalle, en filt och en boll, dessa använder förskolläraren för att fånga barnens uppmärksamhet och för att vidga deras ordförråd. Vygotskij ser det som att språk är ett verktyg, att människan skapar tecken eller redskap för att skapa en förståelse och tolkning. När detta sker lär sig människan att förstå sina egna och andras perspektiv på saker (Vygotskij, 2001, s.7).

Barngrupp 2 bestod av sex barn där barnen var mellan ett och två år gamla och hälften av barnen var nyinskolade. Vid högläsningen befann sig förskollärare 2 med barnen i ett litet rum de kallade för sagorummet som användes just för högläsning, detta skedde under förmiddagen. Madrasser låg på golvet, längs med en vägg satt det speglar, på väggarna fanns det bilder från olika barnböcker och på väggarna sitter där bilder med tillhörande TAKK. TAKK står för "tecken som alternativ och kompletterande kommunikation". Det är ett vanligt verktyg i dagens förskola och används i språkutvecklande syfte (Palla, 2023, s. 78). Utöver det fanns ett stort utbud av olika barnböcker i rummet. Innan det var dags att högläsa tog det ett tag för förskolläraren att samla ihop gruppen och få alla barnen att sitta ner på madrasserna i rummet. Förskolläraren delade ut frukt till barnen, vilket fick dem att stanna upp och hålla fokus ett ögonblick. Då passade förskolläraren på att börja läsa bilderboken. Det märktes att några barn blev upprörda under högläsningens gång och visade att de inte ville sitta inne i sagorummet och lyssna på böcker. Förskolläraren försökte att behålla barnens fokus på boken genom att visa bokens bilder och dela ut mer frukt. Efter en stund avbröt förskolläraren aktiviteten och förklarade att högläsning ofta inte går så bra i småbarnsgruppen då de inte tycker om att sitta still och många av barnen fortfarande inte känner sig bekväma med att vara på förskolan. Förskolläraren valde då att ta med sig barnen ut på utegården för lek istället för att fortsätta läsa barnboken, då hon inte anser det som givande för barnen (20240919).

Det vi kan se under observationen är att viljan att läsa för barnen finns. Förskolläraren har upprepade gånger försökt fånga barnens uppmärksamhet och läsa för dem, några är intresserade

av boken, några är inte intresserade av att varken lyssna på boken eller kolla på bilderna. I de fallen där barnen är intresserade märker man att de lyssnar och har uppmärksamheten på förskolläraren för att följa med i boken. Vygotskij skriver om det inre talet och den inre dialogen som sker i det egocentriska talet som är det steget som sker innan det verbala talet utvecklas (Vygotskij, 1978, s. 24). Han anser att det egocentriska talet är en följd av det egocentriska tänkandet tillsammans med den begränsade kunskapen barn har för omvärlden. Vygotskij intresserade sig för hur barn anammar och tar begrepp från dem de har i sin omgivning såväl spontant som medvetet. Det är den del Vygotskij anser som den viktigaste, när barn använder sig av begrepp från omgivningen och dess språkanvändning, genom mediering. Det är i den processen språk och tanke utvecklas hos barn (Svensson, 2023). Genom det egocentriska talet skapas en tro hos barn att andra förstår dem och deras språk. Efter hand som barnet lär sig skapas ett inre tal som vidare i livet är det tal vi använder oss av när vi tänker. Tänkandet utvecklas i takt med att ordförråd skapas hos barnet och förståelse skapas (Bråten, 1998, s. 22).

Barngrupp 3 bestod av tjugo barn, alla fem år gamla. Högläsningen skedde i ett stort allrum där de hade bord för att äta alla dagens måltider, skapande material, leksaker och böcker. Vid högläsningen befann sig förskollärare 3 med barnen och högläsningen tog plats direkt efter deras lunch i samband med att de hade en lugn stund. Alla barnen satt ner på en stor rund matta på golvet medan förskolläraren satt på en stol med en lärplatta. Innan förskolläraren började läsa frågade denne barnen om de kom ihåg vad de läste igår, barnen turades då om och räckte upp sina händer för att berätta för förskolläraren vad de kom ihåg från boken igår. Förskolläraren läste därefter, på lärplattan som projiceras upp på en stor skärm på väggen där barnen tydligt kunde se både text och bilder, tre kapitel i boken de läst dagen innan. De flesta barn valde att ha blicken riktad mot väggen där de såg boken framför sig, men några barn satt vända mot förskolläraren och fokuserade på dennes berättande istället. Barnen satt tysta och lyssnade uppmärksamt under hela högläsningen. Förskolläraren stannade upp när den upplevde att barnen inte förstod specifika ord och frågade då barnen om de visste vad det betydde, barnen räckte upp handen om de visste annars förklara förskolläraren orden med andra begrepp som var lättare för barnen att förstå. När de läst färdigt frågade förskolläraren återigen barnen om de kom ihåg och kunde berätta vad som precis hänt i boken de läst. Barnen var snabba med att räkka upp sina händer och många visade att de ville berätta vad som hänt. Förskolläraren lät alla barn som

räckte upp händerna få komma till tals. Därefter diskuterade de tillsammans om de kom ihåg vad de olika begreppen som var svårare att förstå betydde (20240925).

Den tredje och sista observationen såg annorlunda ut jämfört med de två tidigare. Dels var det den största förskolan vi observerade på och språkbruket på avdelningen vi besökte var helt på svenska bland både barn och personal. Därför blev det mer naturligt att läsa längre och fler kapitel ur en kapitelbok snarare än en bilderbok som det var på de andra förskolorna vi besökte. Högläsning genomfördes digitalt genom en lärplatta som projicerade upp barnboken på väggen. Barnen fick försöka förklara orden förskolläraren märkte att barnen inte riktigt förstod och bekräftade deras svar, vilket vi återigen kan koppla till den sociokulturella teorin genom att barn lär sig i en social kontext (Vygotiskij, 1978, s. 7). Inom variationsteorin är det lärandeobjekt som är centrala, det vill säga den kunskap som barnen är förväntade att lära sig och utveckla. Det är vad barnet måste lära sig för att kunna gå vidare i sitt lärande. Detta genom att barnet lär sig från någon som har mer kunskap, det kan vara både ett annat barn eller en lärare (Holmqvist Olander, 2022, s. 1-2).

I den sociokulturella teorin ses lärandet som en social process, till exempel genom dialog. I denna observation såg vi en mediering mellan barnen och förskolläraren genom frågor som ställdes till barnen och från barnen. Ord som barnen inte förstod förklarades och barnen kunde lära sig av den vuxna som i detta fall har mer kunskap. Genom att barnen får ord förklarade för sig fylls deras ordförråd på och det skapas en förståelse om någonting nytt hos barnen (Vygotiskij, 2001, s. 16).

För att återgå till vår frågeställning om hur förskollärare arbetar med högläsning vill vi säga att högläsningsprocessen ser olika ut på de tre olika förskolorna. Högläsningen kan se olika ut beroende på var barnen befinner sig i både ålder och i språklig utveckling. Vår tidigare erfarenhet och vad vi såg under dessa tre observationer stämmer tydligt överens då vi sedan tidigare erfarenhet uppfattar att det är enklare att läsa för barn som förstår språket och som vill vara med och läsa. Främst när barnen kan följa med under bokens handling snarare än att läsa för någon som inte bemästrar språket både gällande förståelse och tal. Förskollärarna uttryckte att de

använder högläsningen främst med syftet att samla barnen för en lugn stund eller om de har någon form av tema där de väljer att inkludera läsning i ett utbildande syfte.

Likheter är att alla tre förskollärare läser för barnen och försöker fånga barnens uppmärksamhet och engagemang genom högläsningen. Skillnaderna sker i hur de väljer att lägga upp högläsningen utifrån barnens behov. Beroende på hur mycket stöd de behöver att förstå texten väljer förskollärarna olika svårigheter på böckerna och involverar barnen olika mycket under högläsningens gång.

4.2 Hur ser förskollärare på högläsning som metod för språkutveckling?

Vi kommer lyfta fram vad förskollärarna sagt i intervjuerna om högläsning som metod för språkutveckling. Vi kommer därefter gå djupare in på vilka likheter och skillnader vi kan se mellan de olika förskollärarna och diskutera vad likheterna och olikheterna kan bero på för att förstå hur förskollärare ser på högläsningen.

Vi frågade förskollärare 1 om det finns flerspråkiga barn i barngruppen och svaret på det var ja, vi följde upp med frågan “Anser du att högläsning och diskussion av barnböcker påverkar barns språkliga utveckling?”. På den frågan svarade förskollärare 1 att böcker är någonting som skapar gemenskap och djupare förståelse. Genom att använda bilderna i böckerna kan innehållet diskuteras och genom diskussion framkommer därmed begrepp från böckerna. Bilderna spelar stor roll för hur läsningen ser ut för oss och i samband med att vi läser upp texten skapas en läs och bok vana hos barnen, vilket är jätteviktigt. Förskollärare 1 menar att språket har en stor inverkan på sättet en bok läses, för att fånga barnens intresse och skapa en förståelse hos barnen om boken. Tillsammans med illustrationen är också textuppbyggnaden en viktig roll i hur boken tas emot av barnen. Genom tidigare erfarenhet har vi märkt att barn ofta väljer bok efter hur omslaget ser ut eller som har ett tema som barnet har intresse för, det blir också enklare att läsa boken även om det bara är med hjälp av bilderna, om intresset finns är samtalet kring boken oftast bättre. Är det förskolläraren som valt boken utan att ta hänsyn till barnens intresse är det svårare för barnen att skapa en förståelse för innehållet eller vilja att fortsätta läsa alls. Det kan snarare stjälpa än att hjälpa språkutvecklingen.

Inom den sociokulturella teorin beskrivs det att det är genom att lyssna på andras språkbruk som barn lär sig ord och skapar ett ordförråd även om det till en början är ett egocentriskt tal, som sker inne i huvudet som sedan utvecklas till ett språk. Det egocentriska talet används också vid problemlösning, då det skapas en inre idé om vad som sker. Det egocentriska talet som befinner sig inombords blir till ett språkligt tal och orden de hört och lärt sig i social kontext med andra som kan mer, blir nu användbara i syfte att prata med andra och föra dialog och lära sig ytterligare (Vygotskij, 2001, s. 10-11).

Under intervjun med förskollärare 2 ställer vi frågan om högläsningen oftast sker spontant eller i planerat undervisningssyfte och då fick vi som svar:

Spontant. Den är planerad utifrån tidsramar men den är inte planerad mer än att ta en bok i högen och läsa den och hoppas på att någon vill lyssna. Tanken är nu att vi ska jobba med guldlock som tema som jag förstått det så har man inte dragit igång det. Jag har försökt dra igång det, men som ni ser de minsta barnen kan jag inte läsa för. Men då sker det läsning i samband med tema men det är ju bara om vi har ett tema med barnböcker så att säga, men då sker det. Annars plockar man en bok ur högen och hoppas på att man åtminstone läst för två (Förskollärare 2, 20240919).

Ställer vi detta i jämförelse med förskollärare 1 och förskollärare 2 så är deras högläsning planerad varje dag. Det som skiljer barngrupp 2 från de andra två barngrupperna är faktumet att barngrupp 1 och 3 är de äldsta barnen på förskolan. Deras högläsning är inplanerad i samband med att de har samling eller vila, barngrupp 2 har inte samlingar på samma sätt som de äldre barngrupperna och sover när de äldre har vila. Därför är förutsättningarna för barngrupp 2 inte detsamma som för de andra barngrupperna, då förskollärare 2 anser att det blir svårare att genomföra planerade aktiviteter på det sättet med de yngsta barnen.

Vi pratar vidare med förskollärare 2 om vikten av att läsa för barnen både på förskolan och hemma för att hålla deras intresse för böcker vid liv, då kommer förskolläraren in på att de haft föräldramöte kvällen innan och säger:

Vi hade föräldramöte igår och då tog vi upp att vi kan erbjuda föräldrarna ett inlogg till polyglutt hemifrån så de kan läsa där och vi har pratat om att det är viktigt med

högläsningen. Men sen känner jag också, om det inte sker här så sker det nog inte hemma. Våra barn tar ju inte med sig den stunden hem om de inte får ta del av den här, hade vi haft fler tillfällen så barnen hade förstått att okej nu ska vi sätta oss ner och läsa en bok då tror jag att effekten av det hade varit att man tycker det är roligt att gå till biblioteket och låna böcker, det är roligt att ta dem med sig hem och läsa dem med sina föräldrar. Den rutinen finns ju inte så alla föräldrar läser nog inte för sina barn, nej (Förskollärare 2, 20240919)

Fredrikson och Lindgren Eneflo (2019, s. 2) förklarar, att barn med olika modersmål ges olika utrymme i förskolan att utveckla sitt modersmål för att det inte finns resurser att hjälpa alla barn att utveckla vilket språk som helst i världen. Detta dilemma har förskollärare 2 tänkt på mycket utifrån hur det ser ut på deras förskola och beskriver att i nuläget har de gjort det bästa de kan, utifrån förutsättningarna som finns. Förskollärare 2 säger även "Jag vill att högläsning sker oftare än vad det gör här" (Förskollärare 2, 20240919) då förskolläraren anser att barnens språkliga förmåga i det svenska språket utvecklas när de högläser böcker på svenska i förskolan. Det förskollärare 2 ser som ett problem när det kommer till högläsningen är att barnen inte visar intresse för att läsa böcker, oavsett om de sitter med en fysisk barnbok eller om de högläser digitalt genom en lärplatta. Förskollärare 2 märker med andra ord att barnen utvecklar sitt svenska språk genom högläsning. Barnen visar inte intresse för högläsning på förskolan och eftersom de inte har något intresse för högläsningen, tar de heller inte det med sig hem och högläser hemma tillsammans med vårdnadshavare. Ställer man detta dilemma i jämförelse med barngrupp 1 som också endast består av flerspråkiga barn, förklarade förskollärare 1 för oss att det tagit tid för barnen att visa intresse för svenska böcker. Förskollärare 1 försökte under en lång tid att läsa för barnen trots litet intresse för att erbjuda dem den språkutveckling som högläsning kan ge. Intresset väcktes sedan när förskolläraren märkte att barnen började förstå innehållet av böckerna. Eftersom barnen inte hade någon tidigare förståelse för det svenska språket, tog det tid för barngrupp 1 att finna intresse för högläsning, men när de väl visade att de förstod var de aktiva och ville lära sig.

Detta problem kopplar vi till den sociokulturella teorin där Vygotskij (2001, s. 16) förklarar tanken om den spegling barn gör från de vuxna de är i sociala kontexter med. Det är en process som sker både i hemmet men också på förskolan. De barn som enbart möter det svenska språket i förskolan har svårare att lära sig jämfört med de barn som också möter det svenska språket i

hemmet. Om det enbart är modersmålet som talas i hemmet är det inte konstigt att barnet också talar det språket och tar med sig det till förskolan. Språkutvecklingen när det gäller svenska utvecklas alltså till stor del i förskolan och i kontext med andra individer som talar svenska och uppmuntrar till språkutveckling.

4.3 Högläsning med digitalisering som verktyg

Vid intervju med förskollärare 3 ställde vi frågan “Om ni har en digital högläsning, blir diskussionen efteråt av samma kvalitet, bättre eller sämre eller har ni ingen diskussion efter?” och på det fick vi svaret att läsning av fysiska böcker ofta sker spontant och att när det sker är det många böcker i taget som barnen själva valt att de vill läsa, det blir en efterföljande diskussion kring böckerna och vad barnen tycker om dem. Innehållet av boken blir en diskussion och det blir det alltid vid läsning av böcker, både digitala böcker och fysiska böcker. Däremot är kvalitén på diskussionen beroende på vilken sorts bok som läses, ingenting förskollärare 3 lagt märke till. “Det är viktigt att inkludera fysiska böcker också, för att det är en mysig stund för barnen och ökar samtidigt deras intresse för böcker för att de senare också vill läsa själva” (Förskollärare 3, 20240925). Vidare ställer vi en fråga gällande digitalisering och om barnen får lov att sitta själva med lärplattor och titta i böcker, vi får följande svar:

Man ska ju inte använda det digitalt bara för att barnen ska sitta och scrolla på en platta utan man använder det i en pedagogisk anmärkning så man sitter och läser med dem och alla kan se, det tycker jag är jättebra. Jag ser det som något positivt. Jag tycker att det fångar alla barnen, även de som har det svårt att sitta still och att då ta det i samband med den lugna stunden, barnen har ju rätt till vila och en lugn stund på dagen så jag tycker det fungerar väldigt bra för att alla barnen ska kunna få lugn och ro. (Förskollärare 3, 20240925)

Förskollärare 3 och dennes arbetslag använder med andra ord digitala läromedel till högläsningen varje dag utifrån att deras barngrupp består av 20 barn som alla tar del av högläsningen samtidigt, om hela barngruppen är på plats. Förskollärare 3 har utgått från hur deras barngrupp anses få ut så mycket som möjligt av högläsningen. Ser vi till förskollärare 1 och 2 är deras barngrupper inte lika stora utan består av sex barn i jämförelse med 20. Förskollärare 3 berättar hur de använder sig av fysiska böcker vid andra moment under dagen när de läser för barnen spontant i mindre grupper, men när högläsningen sker i helgrupp är det inte

rimligt för dem att använda sig av fysiska böcker. Förskollärare 2 berättade hur dennes barngrupp inte alls var intresserade av digitala läromedel och hur det inte fungerade i deras barngrupp att ha högläsningen digitalt eftersom barnen inte visade något intresse och istället ville göra andra saker. Två förskollärare med olika förutsättningar för sina barngrupper har valt att lägga upp deras högläsningstillfällen på olika sätt men med samma syfte, att barnen får komma ner i varv och lugn ro i samband med en språkutvecklande aktivitet. Detta kan vidare kopplas till variationsteorin eftersom lärandeobjektet som är högläsning är det som står fast och är detsamma i alla observationer vi gjort och det som varierar är sättet högläsningen sker på. Det faktorerna som skiljer sig åt, i ena högläsningen är det med en fysisk bok och tillhörande rekvisita, i andra observationen är det en bok utan rekvisita och den tredje och sista observationen är det högläsning med hjälp av ett digitalt verktyg i form av projicering på väggen av en bok som läses upp av förskolläraren. Det är förskolläraren som håller i undervisningen som i detta fall är högläsning, lärandet går från förskollärarna till barnen. För att barnet ska kunna lära sig krävs det att barnet har möjlighet att se skillnad på saker för att vi vet att olika saker ser ut på olika sätt (Marton, 2014, s. 128-129). Inom variationsteorin lär man sig när man kan skilja delar av ett visst innehåll från det som är oföränderligt. För att kunna se skillnad på saker krävs det att kunskapen finns om hur saker ser ut, om vi till exempel ser någonting som är rött så måste vi också veta vad gult, blått och grönt är för att kunna skilja på sakerna. Samma sak gäller vikt, en sak som är tung för någon är lätt för någon annan. Vad som är tungt för någon varierar beroende på vad man själv har för styrka. Det är en variation. När jag vet vad det är som skiljer de olika sakerna åt får det en mening för mig. På så sätt anser förskollärare att det är meningsfullt att använda både fysiska läromedel och digitala. Förskollärare 3 förklarade att anledningen att de använder både fysiska barnböcker och digitala barnböcker är för att upplägget blir som mest meningsfullt och användbart för dem. Förskollärare 3 ansåg att barngrupp 3 var så pass stor i helgrupp att det underlättade för barngruppen att läsa digitalt. När barngruppen var uppdelad i mindre grupper och ville läsa böcker utifrån intresse använder de istället fysiska barnböcker för att det blir en meningsfull och mysig stund för dem. På så sätt använder förskollärare 3 sig av variationsteorin i barngrupp 3 (Wernberg, 2005, s. 320).

En viktig del för att hitta och uppleva en viss aspekt av ett lärandeobjekt är att den som lär sig har möjlighet och tillgång till att se olika dimensioner av variation. Det kan hända av en slump

eller med hjälp av till exempel en lärare (Marton, 2014, s. 128). Piaget har observerat att barn har introducerat flera olika variationer på särskilda dimensioner av deras handlingar. Barn undersöker hur olika variationer i en handling utspelar sig i relation till hur det utspelar sig i en annan handling. Detta är ett exempel på hur barn testat sig fram till hur resultatet blir genom att prova olika sätt i en situation (Marton, 2014, s. 129). När barn är med varandra eller med vuxna producerar de variationsmönster tillsammans, vilket i sin tur kan leda till att det skapas nödvändiga förutsättningar för lärandet (Marton, 2014, s. 133).

4.4 Var sker språkutvecklingen?

Det vi ser som en likhet mellan våra intervjuer är att alla förskollärare anser att högläsning är ett viktigt verktyg i barns språkliga utveckling. Alla förskollärare uttryckte att de märker att barnen började använda ord från böckerna i deras lek och ordförrådet blev större. Förskollärare 1 förklarar barnens språkliga utveckling när det kommer till högläsning ur en annan synvinkel än de andra två förskollärarna. Förskollärare 1 anser att det är svårt att avgöra var barnens språkliga utveckling kommer från, om det kommer från leken men synliggörs i samband med högläsning, eller om det kommer från högläsningen och synliggörs i leken. Förskollärare 1 beskriver det som en komplex fråga att veta i vilket sammanhang barn utvecklar sitt språk som bäst eftersom allt som sker på förskolan är sammanvävt och inte upplagt i olika lektioner som i skolan, men att högläsningen är en av de största faktorerna då språkutvecklingen märks av. Lindström, Pramling och Simonsson (2024, s. 144) tar upp att språkutvecklingen sker som bäst när den är återkommande och integrerar olika faktorer, som exempelvis att göra en lek av högläsningen. Istället för att enbart använda högläsning i språkutvecklande syfte bör man även föra in andra faktorer i förskolans upplägg gällande det språkutvecklande arbetet, där anses barn utveckla sin språkliga förmåga som mest.

För att återkomma till frågeställningen om hur förskollärarna ser på högläsning som metod för språkutveckling, vill vi binda det till att alla tre förskollärare anser att högläsningen fyller ett syfte när det kommer till språkutvecklingen. Det är däremot svårt att sätta fingret på exakt vad det är som sker under högläsningen som gör att barnen fastnar för vissa ord som de sedan tar med sig vidare in i till exempel leken. För att kunna veta mer ingående hur högläsningen har en inverkan på språkutvecklingen hade vi behövt följa processen och förskollärarnas arbete under

en längre period för att kunna gå djupare in på hur språkbruket ändras efter regelbunden högläsning och uppföljning av böckerna. Hade vi haft uppföljning med förskollärarna under en längre period hade vi tydligare kunnat jämföra deras uppfattningar och utveckling under den perioden, istället för att bara basera det på ett möte med dem. Vi märkte att det är svårt att säga hur språket förändras när vi enbart observerar och intervjuar en förskollärare och tar svaren från frågorna och analyserar dem utan att själva kunna följa upp resultaten.

4.5 Vilken funktion har högläsningen på olika förskolor?

Den tredje och sista frågeställningen vi utgått från är “Vilken funktion har högläsningen på olika förskolor?”. Hur kommer vi se på förskollärarnas svar i intervjuerna kring syftet med högläsning i just deras barngrupper? Har högläsningen samma syfte på alla förskolor eller det skiljer sig? Och i så fall, hur motiverar förskollärarna deras syfte?

Jag hoppas ju på det, det gör jag verkligen. Det kan jag säga att genom böckerna synliggöra man progressionen eller behoven, det är jättebra verktyg. Både för att inspirera och följa upp och synliggöra så jag hoppas det. För det är väldigt konkret material, jag väljer att tro på det men jag vet inte riktigt (Förskollärare 1, 20240919)

Det är en viktig del av verksamheten, det är en viktig del av barnens språkutveckling också och särskilt här hos oss med tanke på att vi har stora språkbrister hos barnen i svenska språket (Förskollärare 2, 20240919)

Ja men det tycker jag. Man ser hur de nappar på ord som sägs i böckerna och just att de är så intresserade av att de nu vill lära sig att kunna läsa själva (Förskollärare 3, 20240925)

Det genomgående under samtliga intervjuer är att alla förskollärare vi intervjuade var bestämda på att högläsningen främjar språkutvecklingen hos barn från en tidig ålder och genom att lyssna på böcker, lär sig barn nya ord som de använder i lek och i sociala kontexter med andra individer. Vilket leder oss tillbaka till den sociokulturella teorin där det grundar sig i att människor lär sig i social interaktion med andra människor. Genom att se hur förskollärarna använder sig av olika tillvägagångssätt fast att det är läsningen som är i fokus under observationerna, ser vi att de använder sig av variationsteori. Både det intentionella lärandeobjektet för att skapa en förståelse hos barnen, det iscensatta lärandeobjektet för att genomförandet ska kunna ske och det erfarna lärandeobjektet för att se barnens utveckling gällande kunskap och förmåga står fast och

faktorerna det vill säga tillvägagångssättet är de som är varierande (Holmqvist Olander, 2022, s. 1-2).

En sak som alla hade olika syn på var digitalisering och användandet av digitala läromedel, förskollärare 1 anser att det inte är användbart i sin nuvarande barngrupp när det kommer till högläsning för att barnen inte är i fas att hantera och registrera det som händer på skärmen samtidigt som de lyssnar på texten. Förskollärare 2 anser att digital högläsning kan vara bra för att det går att anpassa så att boken läses upp på ett annat språk, för att de barn som inte förstår svenska ska kunna följa med i vad som står i texten. Förskollärare 3 anser att digital högläsning är det som fungerar bäst för att alla 22 barn har möjlighet att följa text och bild på skärmen och att barnen inte kunde koncentrera sig på en fysisk bok för att då kunde inte alla se bilderna och då var förskolläraren tvungen att gå runt i rummet för att visa alla barn bilderna i boken.

För att återgå till frågeställningen angående vilken funktion högläsningen har på olika förskolor har vill vi säga att högläsningen på alla förskolor vi observerade används i både utbildande och disciplinärt syfte. Det är oftast efter lunch läsningen sker, för att samla barnen och låta dem få den vila de har rätt till. Det är inte lika ofta det sker läsning med utbildning som bakomliggande syfte. Alla förskollärare poängterade att högläsningen är oerhört viktig för barns språkutveckling och att med hjälp av böcker kan de främja barnens språk. Syftet baseras i de flesta fallen utifrån barnens intresse och behov, i barngrupperna där barnen inte visade stort intresse för böcker skedde högläsningen mindre. Det förskollärare 2 poängterade var att om barnen inte får ta del av högläsning är det inte konstigt att barnen inte visar intresse för det. Det en balansgång för förskollärarna att gå på när de avgör om de ska läsa mindre utifrån att barnen inte är intresserade, eller läsa mer för att möjligen väcka barnens intresse. Att högläsning ofta sker i samband med att lunchen varit, då de yngsta barnen vilar och därmed inte får ta del av högläsningen i detta format, utan endast om det sker som en planerad undervisning gör att de inte får samma uppfattning av högläsningen som de äldre barnen.

5.0 Diskussion

I denna delen kommer vi först att presentera vårt syfte och frågeställningar igen för att sedan diskutera resultatet av frågeställningarna utifrån det vi sett under observationer och intervjuer. Därefter kommer vi diskutera vårt val av metoder vi använde för att genomföra studien. Slutligen kommer vi att se på vad vi hade kunnat göra annorlunda och blicka framåt hur vi vidare hade kunnat undersöka denna studien.

5.0.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur pedagoger ser på och arbetar med högläsning som medel för barns språkutveckling. Vi synliggjorde detta syftet genom tre frågeställningar.

1. Hur arbetar förskolläraren med högläsning?
2. Hur ser förskollärare på högläsning som metod för språkutveckling?
3. Vilken funktion har högläsningen på olika förskolor?

5.2 Hur förskollärare arbetar med högläsning

En sak alla tre förskollärare var överens om var att högläsning skedde varje dag på förskolan. Däremot varierade det om alla barnen på förskolan fick ta del av högläsningen eller inte. Förskollärare 2 berättade att såvida högläsningen inte var inplanerad i undervisnings syfte på förmiddagen får inte barngrupp 2 ta del av daglig högläsning, detta på grund av att den dagliga högläsningen skedde när barngrupp 2 hade sovande vila efter lunchen. Enligt Alatalo och Westlund (2021, s. 418) krävs det mer än att en pedagog läser en bok för barn för att det ska vara en välfungerande högläsning. Det krävs ett gemensamt intresse från både pedagogen som läser boken och barnen som lyssnar. Finns inte intresset hos barnen när pedagogen högläser påverkas inte språkutvecklingen lika mycket i jämförelse med en barngrupp som visar stort intresse för högläsning. Förskollärare 2 motiverar anledningen till att barnen i barngrupp 2 inte tar del av högläsning varje dag genom att det gemensamma engagemanget hos både förskolläraren och barnen inte fanns där då barnen inte visade något intresse för att sitta och lyssna på boken som förskolläraren försökte läsa. Med overseendet att denna barngrupp bestod av nyinskolade barn

mellan ett och två år gamla som fortsatt inte börjat tala själva och endast varit på förskolan sedan augusti, är detta ett nytt koncept för dem som de ännu inte har vant sig vid.

På alla tre förskolor skedde högläsning dagligen i samband med vila, i syfte att barnen skulle komma ner i varv och ta det lugnt efter lunchen som en form av avkopplande samling för barngruppen. Alatalo och Westlund (2021, s. 414) beskriver hur det är vanligast att högläsning sker genom att pedagogen läser för barnen, istället för att pedagogen och barnen läser tillsammans. Det vill säga, i de flesta fall läser pedagoger böckerna medan barnen lyssnar. Det Alatalo och Westlund (2021, s. 414) uppmuntrar är att pedagoger istället bjuder in barnen att aktivt vara med och läsa böckerna tillsammans med pedagoger. Det förskollärare 1 gör när denne tar fram rekvisita och bjuder in barnen att delta i högläsningen, är att kombinera både ett socialt syfte och ett undervisande syfte. Barnen övar aktivt på nya ord som de upprepar tillsammans med förskolläraren när de läser. Förskollärare 1 förklarade att detta koncept var mer effektivt för denna barngrupp då de behövde mycket stöd i att lära sig det svenska språket och visade intresse för högläsning.

Vidare kan vi koppla barngrupp 3 högläsningen till det som McGlynn-Stewart, Murphy, Pinto, Mogyorodi och Nguyen (2018, s. 693) tog upp om förutfattade meningar kring barns exponering av digitala verktyg i tidig ålder. I deras studie framkom att digitala läromedel när det gäller barnböcker kunde visa en ökad utveckling i barns språkbruk och intresse för att läsa. Alla tre förskollärare hade en positiv inställning till att läsa barnböcker med hjälp av digitala läromedel. Det som skilde dem åt var att förskollärare 3 faktiskt använde sig av digitala läromedel i sin dagliga högläsning. Förskollärare 2 använde aldrig digitala läromedel för att barnen inte visade intresse för varken fysiska barnböcker eller digitala barnböcker och förskollärare 1 använde det ibland när denne ville spela upp barnböckerna på barnens olika modersmål.

Det vi kunde se när vi undersökte vår frågeställning "hur arbetar förskolläraren med högläsning?" var varierande från förskola till förskola, men i grunden hade de samma syfte. Deras upplägg gällande högläsning skilde sig åt beroende på barngruppens ålder, intresse, språkliga förmåga och storlek.

5.3 Hur förskollärare ser på högläsning som metod för språkutveckling

Eftersom barngrupperna vi besökte hade olika åldrar, storlekar och antingen bestod utav endast barn med andra modersmål än svenska eller med svenska och danska som modersmål, fick vi väldigt varierande svar på denna frågeställning.

Som Alatalo och Westlund (2021, s. 431) skriver, prioriterar inte alla pedagoger högläsning som språkutveckling. I deras artikel såg de att pedagoger anser att högläsning är ett språkutvecklande läromedel främst för barn med annat modersmål än svenska. Högläsning för barn med svenska som modersmål ses som en underhållande aktivitet snarare än språkutveckling. Det vi tillsammans med förskollärare 2 diskuterade, var att denna barngrupp inte hade några barn med svenska som modersmål och att barnen därför inte var intresserade av att sitta ner och lyssna på när förskolläraren högläser i en svensk barnbok. Förskollärare 2 menar att om barnen inte är kunniga i språket, är de heller inte intresserade av att sitta ner och lyssna på en bok de inte förstår innehållet av. Det låter bra att barnen har rätt att utveckla sitt språk på förskolan och att högläsning anses vara det bästa tillfället att göra det på. Däremot är det kanske rimligt att utgå från varje individuell barngrupp för att avgöra i vilken ålder det är relevant att börja tänka på språkutvecklingen. Förskollärare 2 förklarade att en barngrupp med nyinskolade barn utan någon tidigare erfarenhet av det svenska språket, som inte talar svenska eller läser svenska barnböcker utanför förskolan blir en mer utmanande barngrupp att faktiskt fånga upp intresset av högläsning för. Detta kan vi sedan jämföra med förskollärare 1 vars barngrupp också består av barn som alla har andra modersmål än svenska. Barngrupp 1 består till skillnad från barngrupp 2 av femåringar och de allra flesta har gått på förskolan sedan de var ett år gamla. Förskollärare 1 berättar att det tydligt syns en språkutveckling hos barnen i samband med högläsningen, men att språkutvecklingen har vuxit fram långsamt. Förskollärare 1 förklarar att barnböckerna de läser för barngrupp 1 är väldigt lättlästa böcker som man i en barngrupp med svensktalande barn hade läst när barnen är två till tre år gamla. Förskollärare 1 berättar att det som hjälper barngrupp 1 att utvecklas mest under högläsningen är att de arbetar med rekvisita och interaktioner i högläsningen. Med hjälp av rekvisita, upprepningar av ord och att läsa tillsammans märker förskollärare 1 att barnen behåller intresset för högläsningen längre och har lättare för att använda de ord de stöter på under högläsningen och använda i leken.

Fredrikson och Lindgren Eneflo (2019, s. 2) skriver om hur alla förskolor tolkar läroplanens mål kring barns rätt att utveckla sitt modersmål på förskolan olika. Olika språk ges olika utrymme beroende på vilken språklig kunskap pedagogerna på förskolan besitter. I barngrupp 2 talar de flesta barnen arabiska i hemmen och att det är det enda språket barnen kan tala flytande. Förskollärare 2 berättar att många barn med arabiska som modersmål leker med varandra och pratar arabiska i leken på förskolan. Förskollärare 2 ser det som ett sätt för barnen att utveckla sitt modersmål på förskolan, eftersom förskolläraren själv inte behärskar det arabiska språket låter förskolläraren barnen utvecklas av varandra, för att de ska ha rätt att höra, tala och utveckla sitt modersmål på förskolan.

Vi frågade förskollärare 3 vars barngrupp består av barn med svenska och danska som modersmål, om deras högläsning hade sett annorlunda ut om barngruppen haft mer varierande modersmål. Förskollärare 3 sade då att de troligen inte hade ändrat upplägget på högläsningen. Högläsningen är till för att barngruppen ska komma ner i varv och samtidigt lyssna på när förskolläraren högläser en bok. Det förskollärare 3 menar är att de som arbetslag hade gjort annorlunda om de haft en barngrupp vars språkliga förmåga hade varierat mycket beroende på modersmål, är att de hade noterat det under högläsningen och sedan arbetat med det individuellt med de berörda barnen. Hade förskollärare 3 haft barn i barngrupp 3 vars modersmål hade sett ut som i exempelvis barngrupp 2 hade förskollärare 3 också behållit fokus under högläsningen på att utveckla barnens svenska språkutveckling. Detta går att återigen koppla till Alatalo och Westlund (2021, s. 431) och att pedagoger ofta ser högläsning som språkutvecklande för flerspråkiga barn snarare än barn med svenska som modersmål. Förskollärare 2 väljer att läsa för sina flerspråkiga barn på svenska för att utveckla deras språkliga förmåga, men de får leka på sitt modersmål. Vilket också går att spegla i sättet förskollärare 3 ser på högläsningen om det skulle komma in flerspråkiga barn i barngruppen.

Fortsätter vi med hur förskollärare 3 ser på språkutvecklingen i högläsningen kan vi knyta det till Hermansson och Olin-Scheller (2022, s. 2), de visar att forskning mellan digitala och fysiska böckers inverkan på barn och hur barn uppfattar skillnaden fortfarande är i ett så pass tidigt stadiet, att det är svårt att avgöra någon konkret skillnad. När vi ställde frågan om språkutvecklingen uppfattades bättre eller sämre beroende på om de läste fysiska eller digitala

böcker. Hade förskollärare 3 inte reflekterat över om kvalitén var olika eller inte. För förskollärare 3 ligger vikten snarare i att använda sig av båda former av material i högläsningen för att barnen ska få ta del av både fysiska böcker och de digitala målen i läroplanen på ett användbart sätt. Därför sker deras högläsning i helgrupp digitalt under vilan medan den spontana högläsningen sker i mindre barngrupper utifrån intresse från barnen och sker med fysiska böcker under dagen.

För att besvara frågeställningen “Hur ser förskollärare på högläsning som metod för språkutveckling?” kan vi se att alla tre förskollärare såg högläsningen som ett av de största tillfällena för språkutveckling, beroende på hur barngruppen ser ut sker språkutvecklingen i olika takt. En viktig tankeställare som förskollärare 1 gav oss var att högläsningen ofta är momentet då man märker av språkutvecklingen som mest, men att det är omöjligt att veta om språkutvecklingen beror på högläsning och diskussion eller om det kommer från leken eller samspelet på förskolan.

5.4 Vilken funktion högläsningen har på olika förskolor

När det gäller frågeställningen “Vilken funktion har högläsningen på olika förskolor?” var förskollärarna enade i sina svar. Alla såg högläsningen som en bidragande faktor för barn att utveckla sitt språk från tidig ålder för att främja deras framtida förutsättningar när de börjar skolan. Högläsningen bygger grunden för ett livslångt lärande för barnen. Utöver att det bidrar till barnens språkutveckling, såg förskollärarna högläsningen som ett verktyg för dem själva och hela personalstyrkan. Detta för att kunna avgöra hur barnens utveckling ligger i fas och om behov finns för extra stöd med språkutveckling hos individuella barn. Högläsningen blir som en kartläggning för pedagoger för att kunna mäta barnens språkliga utveckling under tiden de går på förskolan.

Ser vi då tillbaka till det Lindström, Pramling och Simonsson (2024, s. 144-145) berättade om att normen i svenska förskolor är att högläsning sker i samband med samling eller vila för att lugna ner barnen, snarare än att utgå från läroplanens syfte med språkutveckling och utmanande diskussioner. Utifrån de tre förskolor vi besökt kan vi säga att vi inte håller med. I barngrupp 3 håller förskollärare 3 diskussioner med barnen innan högläsningen börjar om vad som hände i

boken när de läste under gårdagen, sedan läser de boken och avslutar med ännu en diskussion om vad som precis hade hänt i boken. Förskollärare 3 gör detta för att utmana barnen i deras återberättande, se vilka ord från böckerna som fastnat hos barnen och uppmuntra dem att komma ihåg vad de har läst för att ta det med sig och utvecklas språkligt. Förskollärare 2 kombinerade högläsningen med samling för att barnen som inte var intresserade kanske höll fokus längre i samband med att de åt frukt. Slutligen läser förskollärare 1 barnböcker tillsammans med barngrupp 1 och interagerar med barnen under hela högläsningen, momentet blir som en bokdiskussion med hjälp av rekvisita och barnens röster. Detta bevisade för oss att bara för att en högläsning sker i samband med en samling eller under barnens vila, utesluter det inte att barnen inte lär sig och utvecklar sitt språk. De lyssnar fortfarande aktivt på berättelsen, även om det sker i ett avslappnat forum eller om det sker i lärandemiljö. Det är kanske normen i förskolor, och det beror förmodligen på att det är ett fungerande koncept som för samman läran och vila.

5.5 Metoddiskussion

Vi gjorde valet att observera en lässituation med en barngrupp och en förskollärare. Syftet med observationen var att se hur högläsningen gick till. Det vi märkte när vi kom till förskolorna var att barnen var nyfikna på vilka de som observerade var och varför vi var där. Alvehus (2019, s. 97) beskriver observation som att observanterna påverkar situationen mer eller mindre bara genom att infinna sig där. Det är känt att vi påverkas av andras närvaro. Vi gjorde en öppen observation genom att vi visade att vi var där och barnen fick ställa frågor till oss om dom undrade någonting (Alvehus, 2019, s. 98). Vi är nöjda med de barngrupper vi fick observera i, däremot hade vi sett det som en fördel för vår analys om vi hade besökt en till barngrupp med nyinskolade barn som istället har svenska som modersmål. På så sätt hade vi kunnat jämföra barngrupp 2 med nyinskolade barn som inte har svenska som modersmål med en barngrupp i samma ålder. Liknande hur vi jämfört barngrupp 1 och barngrupp 3 med varandra utifrån att den ena bestod av barn utan svenska som modersmål och den andra med barn som har svenska som modersmål.

Efter observationen ville vi göra en intervju med samma förskollärare som hade läst för barnen i ett enskilt rum för att kunna prata fritt angående hur lässtunden gått till. Under intervjuerna använde vi oss av ljudinspelningar på zoom. Vi började våra intervjuer och ljudinspelningar med

att informera om att vi skulle spela in intervjuerna, för att kunna gå tillbaka till inspelningarna och frågade i samband med detta om det var okej för de som blev intervjuade. Vilket inte var något problem. Alvehus (2019, s. 89) skriver att efter en inspelad intervju sker oftast en transkribering som görs ord för ord eller genom anteckningar kring intervjun och ljudinspelningen. Det finns för och nackdelar med att spela in en intervju, den som blir intervjuad kan bli störd eller påverkad av att det sker en inspelning. Vilket kan leda till att den som blir intervjuad kan känna sig begränsad i vad de säger. Vi anser inte att det var någonting som skedde under våra intervjuer, det pratades öppet om frågorna och kring dem. Det togs upp exempel på situationer kring läsning och utbildning som vi sedan reflekterat över.

Vi är nöjda med hur vi valde att ställa våra frågor och följdfrågor som vi kände kunde leda till att våra frågeställningar blev besvarade på ett tydligt sätt. Vi märkte också att frågor vi tänkte ställa senare i intervjun blev besvarade i tidigare frågor för att vi lät förskollärarna prata utan att avbryta med nästa fråga. Det gjorde att intervjuerna inte blev mer flytande än formella. Ett problem vi såg under intervjuerna var att deltagarnas berättelser ibland svävade iväg från ämnet och att vi då fick förtydliga att frågan gällde just högläsning.

5.6 Vidare forskning

För att få en bredare kunskap om ämnet hade vi kunnat ha ytterligare observationer och intervjuer, men med tiden vi har haft är vi nöjda. I barngrupp 2 var det nyinskolade barn som förskolläraren precis börjat arbeta med. I barngrupp 3 var alla barn nya för förskollärare 3 vid denna terminens start. Vi kom ut i dessa barngrupper efter att förskollärare 1 och 3 endast varit med dessa barnen i lite mer än en månad, för att förskollärarna själva skulle kunna ge oss mer konkreta svar på om högläsningen påverkade språkutveckling hade vi därför kunnat se en uppföljning med förskollärarna i slutet på terminen användbart. Vi genomförde denna studie för att vi ville belysa hur viktig högläsning är för barn. Genom att undersöka olika förskollärares åsikter om barns språkutveckling och högläsningens funktion ville vi belysa hur stor inverkan högläsning har på barns utveckling och varför man inte ska ta högläsningen för givet som en avlastande aktivitet. Hade vi fortsatt denna studie under längre tid hade vi velat undersöka vidare kring flerspråkigheten i barngrupperna. Eftersom de olika förskollärarnas tankegång och upplägg på högläsningen skiljde sig åt beroende på hur pass många barn som var flerspråkiga så tycker vi

att det hade varit intressant att följa upp med förskollärarna kring de olika metodvalen av högläsning för flerspråkiga barn för att se hur deras olika resultat speglar språkutvecklingen i barngruppen. En annan studie vi hade velat genomföra utifrån resultatet vi såg i denna studie är digitala läromedels inverkan på barn i förskolan. Det hade varit intressant att se om förskollärare märker en skillnad i barns utveckling i olika kontexter beroende på om de använder digitala läromedel eller inte, om det påverkas av barnens intresse för digitalisering eller fysiska läromedel.

5.7 Slutsats

Sammanfattningsvis har vi i denna studie kommit fram till att förskollärare tycker att högläsning är ett användbart sätt för barn att utveckla sin språkliga förmåga, men också för att kunna spåra barnens utveckling i förskolan. Högläsningen ses som ett verktyg både för barn och pedagoger och har en viktig betydelse för språkutvecklingen. Hur förskollärare väljer att arbeta med högläsning skiljer sig åt beroende på vilka förutsättningar barngruppen har. Förskollärarna får göra anpassningar utifrån barnens åldrar, språkliga förutsättningar, intresse och hur stor barngrupp det är. Det som är gemensamt är att alla förskollärare använder högläsning i syfte att utveckla barns språkbruk och de ser det som en användbar metod att utgå från.

Referenser

Otryckta källor:

3 intervjuer med förskollärare 2024-09-19/2024-09-25

3 Observationer med förskollärare 2024-09-19/2024-09-25

Tryckta källor:

Alatalo, Tarja & Westlund, Barbro (2021). Preschool teachers' perceptions about read-alouds as a means to support children's early literacy and language development [Elektronisk resurs].

Journal of Early Childhood Literacy. 3, 413-435

Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:du-29859> [hämtad 20240911]

Bråten, Ivar (red.) (1998). *Vygotskij och pedagogiken*. Lund: Studentlitteratur

Fredriksson, Maria & Lindgren, Eneflo, Elisabet (2019). «Man blir lite osäker på om man gör rätt» – En studie om pedagogers arbete med flerspråkighet i förskolan [Elektronisk resurs].

Nordisk Barnehageforskning. 18:1

Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:du-38958> [hämtad 20240910]

Grape, Monica (2023). "Pröva och pröva igen" [Elektronisk resurs] Professionellt lärande och agens när förskollärare utforskar digitalisering och lek i undervisningen. Diss. , 2023

Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:ltu:diva-101544> [hämtad 20240915]

Hermansson, Carina & Olin-Scheller, Christina (2022). Across Textual Landscapes: The Role of Affect During Digital Reading Encounters [Elektronisk resurs]. *Children's Literature in Education*.

Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hb:diva-28454>

[hämtad 20240915]

Holmqvist Olander, M. (2014) *Ett variationsteoretiskt perspektiv på lärande*.

<https://larportalen.skolverket.se/api/resource/P03WCPLAR171610> [hämtad 20241001]

Invigos (2022) *Lev Vygotskij*

<https://www.invigos.se/lararhandledning/invigos-och-skolans-uppdrag/vygotskijs-syn-pa-larande/> [Hämtad 20241021]

Jakobsson, A. (2012) *Sociokulturella perspektiv på lärande och utveckling.*

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1399743/FULLTEXT01.pdf> [Hämtad 20241021]

Lindström, C., Pramling, N., & Simonsson, M. (2024). Professionell högläsning i förskolan: förskollärares resonemang om en samtida didaktisering. *Nordisk barnehageforskning*, 21(3), 143–164. <https://doi.org/10.23865/nbf.v21.481> [hämtad 20240910]

Marton, Ference (2014). *Necessary conditions of learning* [Elektronisk resurs]. London: Routledge

Tillgänglig på internet:

<https://ebookcentral-proquest-com.proxy.mau.se/lib/malmo/reader.action?docID=1715781&ppg=19> [hämtad 20240911]

McGlynn-Stewart, M., Murphy, S., Pinto, I., Mogyorodi, E., & Nguyen, T. (2018). Technology supported early literacy learning in a multilingual community preschool. *Education 3-13*, 47(6), 692–704. <https://doi-org.proxy.mau.se/10.1080/03004279.2018.1520279> [hämtad 20240915]

Palla, Linda (2023) *TAKK som specialpedagogiskt didaktiskt verktyg i förskolans undervisning* <https://nordiskbarnehageforskning.no/index.php/nbf/article/view/330/562> [hämtad 20241010]

Skolverket (2018) *Läroplan för förskolan: Lpfö 18.* (2018). [Stockholm]:

Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=4001> [hämtad 20240911]

Skolverket (2024) *Trygghet, studiero och disciplinära åtgärder*

<https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/trygghet-studiero-och-disciplinara-atgarder> [Hämtad 20241021]

Svensson, L. (2023) *Två olika sätt att betrakta barn.*

<https://fof.se/artikel/2014/1/tva-olika-satt-att-betrakta-barn/> [hämtad 20241021]

Vetenskapsrådet (2024) *Etik i forskningen och god forskningssed*

<https://www.vr.se/uppdrag/etik/etik-i-forskningen.html> [hämtad 20241001]

Vygotsjy, L. S. (1978) *Mind in society. The development of higher psychological processes*

<https://home.fau.edu/musgrove/web/vygotsky1978.pdf> [hämtad 20240911]

Vygotsky, L. S. *The Collected Works of L. S. Vygotsky* [Elektronisk resurs]. (1987). Springer US

<https://link.springer.com/book/10.1007/978-1-4613-1655-8> [Hämtad 20240909]

Vygotskij, Lev Semenovič (2001). *Tänkande och språk*. Göteborg: Daidalos

Wernberg, A. (2005). *Variationsteorin i praktiken*

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:296687/FULLTEXT01.pdf> [hämtad 20241021]

Williams. P, Sheridan. S, Pramling Samuelsson. I (2020) *Barns samlärande - en forskningsöversikt*

<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a653f89/1553957217892/pdf778.pdf>

[Hämtad 20241021]

LÄRANDE OCH SAMHÄLLE
BARNDOM-UTBILDNING-SAMHÄLLE

På förskollärautbildningen vid Malmö universitet skriver studenterna ett examensarbete på sjunde terminen. I detta arbete ingår att göra en egen vetenskaplig studie, utifrån en fråga som kommit att engagera studenterna under utbildningens gång. Till studien samlas ofta material in vid förskolor, i form av t.ex. intervjuer och observationer. Examensarbetet motsvarar 15 högskolepoäng, och utförs under totalt 10 veckor. När examensarbetet blivit godkänt publiceras det i Malmö universitets databas DIVA (<http://man.diva-portal.org/smash/search.jsf?language=sy&dswid=4868>)

20240905

Samtycke till medverkan i studentprojekt

Vi heter Isabelle Bengtsson-Hernedahl och Jaqline Ohlin-Ahtela och är studenter på förskollärautbildningen på Malmö universitet, vi studerar termin sju och tar därmed examen i januari 2025.

Vi genomför nu vårt examensarbete där vi undersöker hur högläsning med fysiska böcker har för inverkan hos flerspråkiga barn. Vi kommer att observera situationer och genomföra intervjuer före eller efter observationerna vi gjort. Vår tanke är att se hur högläsningssituationer ser ut på olika förskolor.

Vi kommer att observera högläsning där vi antecknar händelser, inte de individuella barnens handlingar. Observationen kommer endast att antecknas, inte filmas. Därefter kommer vi genomföra intervjuer med en närvarande pedagog som vi kommer spela in med hjälp av zoom. Sedan transkriberas intervjuerna och lagras en tid på Malmö universitets server. När vårt examensarbete är färdigt raderas det insamlade materialet efter ett halvår. Samtyckesblanketterna ni skriver under förvaras oåtkomligt precis som det övriga insamlade materialet. De som kommer ha tillgång till detta material är vi som gör examensarbetet samt vår handledare och examinator.

Informationsuppgifter vi kommer samla in är utbildningsnivå på personalen.

I enighet med Vetenskapsrådet* kommer medverkan i denna intervju baseras på samtycke och detta samtycke kan när som helst återkallas. Var deltagare har rätt att avbryta sin medverkan när som helst under medverkan utan några negativa konsekvenser. Deltagare kommer att avidentifieras i det färdiga arbetet. Det insamlade materialet kommer enbart att användas för aktuell studie och kommer att förstöras när denna är examinerad.

*<https://www.vr.se/uppdrag/etik/etik-i-forskningen.html>

.....
Underskrift och namnförtydligande

Bilaga 2

Information om Malmö universitets behandling av personuppgifter

Personuppgiftsansvarig	Malmö universitet
Dataskyddsbud	dataskyddsbud@mau.se
Typ av personuppgifter	Namn, anteckning av lärandesituation, bild och/eller filmklipp samt ditt samtycke till att Malmö universitet behandlar dessa personuppgifter.
Ändamål med behandlingen	För att möjliggöra undervisnings- och examinationssituationer i förskolemiljö för studenter vid Malmö universitets förskolläraryr utbildning.
Rättslig grund för behandling	Ditt samtycke.
Mottagare	Personuppgifterna kommer endast användas i utbildningssyfte inom ramen för Förskolläraryr utbildningen vid Malmö universitet och kommer inte att spridas vidare till någon annan mottagare.
Lagringstid	Malmö universitet kommer spara dina personuppgifter så länge de behövs för ovan angivet ändamål eller till dess att du återkallar ditt samtycke. Efter genomförd kurs/program kommer personuppgifterna att raderas. Malmö universitet kan dock i vissa fall bli skyldiga att arkivera och spara personuppgifter enligt Arkivlagen och Riksarkivets föreskrifter.
Dina rättigheter	Du har rätt att kontakta Malmö universitet för att 1) få information om vilka uppgifter Malmö universitet har om dig och 2) begära rättelse av dina uppgifter. Vidare, och under de förutsättningar som närmare anges i dataskyddslagstiftningen, har du rätt att 3) begära radering av dina uppgifter, 4) begära en överföring av dina uppgifter (dataportabilitet), eller 5) begära att Malmö universitet begränsar behandlingen av dina uppgifter. När Malmö universitet behandlar personuppgifter med stöd av ditt samtycke, har du rätt att när som helst återkalla ditt samtycke genom skriftligt meddelande till Malmö universitet. Du har rätt att inge klagomål om Malmö universitets behandling av dina personuppgifter genom att kontakta Datainspektionen, Box 8114, 104 20 Stockholm.

Bilaga 3

Samtycke

Härmed samtycker jag till att medverka i ovan beskrivna studentprojekt, samt bekräftar att jag har tagit del av informationen om Malmö universitets behandling av personuppgifter.

Namn:

Namnförtydligande:.....

Dagens datum: